

УДК 811.161.2'373+82-1

ОЛЕКСАНДР ТУПИЦЯ

(Полтава)

ФУНКЦІОНАЛЬНО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ БЕЗЕКВІВАЛЕНТНОЇ ЛЕКСИКИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ПОЕТИЧНОМУ ТЕКСТІ

Ключові слова: поетичний текст, мовна картина світу, композиція поетичного тексту, сильні позиції, безеквівалентна лексика.

Безеквівалентна лексика (далі БЛ) належить до найдавніших шарів у словниковому складі сучасної української мови, чим зумовлена традиційність її використання в текстах різних стилів і жанрів – від фольклору до сучасних літературних творів. Увага до вивчення цих одиниць у функціонально-семантичному плані, крім відображення національно-мовної (етнічної) картини світу та особливостей вияву авторського світобачення, також умотивована спробою дослідити смислову ієрархію поетичного тексту. Отже, актуальність нашого дослідження зумовлена важливим завданням сучасної лексикології та стилістики – вивченням функціонально-семантичних особливостей БЛ у композиції поетичного тексту. Інтерес викликає ієрархія елементів смислу, що виникає безпосередньо в структурі поетичних творів.

У сучасній мовознавчій науці існує концепція мовної картини світу, що відображає взаємозв'язки мови та культури. Українська мова виконує культурологічну функцію і формує національно-мовну картину світу українського етносу (З. С. Василько, Л. М. Дяченко, В. І. Кононенко, А. К. Мойсієнко та ін.) [4; 5; 8; 12]. Мовна картина світу, на думку багатьох учених, – це певний інваріант, що складається з варіантів, існування яких реалізується в різних видах текстів. У художній картині світу можна виділити поетичну модель (поетичну картину світу), своєрідність якої полягає в здатності моделювати не лише об'єктивну дійсність, а й суб'єктивне ставлення до неї (Н. С. Богаткіна, А. С. Зорько, А. К. Мойсієнко, І. Г. Торсуєва, С. В. Форманова та ін.) [3; 7; 12; 13; 14].

Явище безеквівалентності є втіленням здатності мовного колективу своєрідно осмислювати та фіксувати прояви реальності та свідомості. Виділення особливостей цього явища в лексичних системах різних мов набуло сьогодні неабиякого значення в дослідженнях багатьох мовознавців (Л. М. Дяченко, Н. Ф. Зайченко, О. В. Коваль-Костинська, О. Л. Паламарчук, Т. А. Космеда, М. П. Кочерган, О. І. Кремльова та ін.) [5; 6; 9; 10; 11]. Безеквівалентні лексичні одиниці називають специфічні поняття, притаманні певним мовам; саме тому їхнє значення для втілення картини світу тексту надзвичайно важливе. Дослідники звернули увагу, що національно-культурний компонент лексичного значення актуалізується в межах тексту і поширюється на семантику інших одиниць.

Отже, безеквівалентні лексичні одиниці у складі тексту цікавлять нас як носії інформації про об'єктивну дійсність та ідейно-художнього задуму автора. Крім того, аналізовані одиниці наділені ще однією примітною влас-

тивістю – вони посідають певне місце в композиції, виділяються низкою внутрішньомовних ознак, що «роблять їх нерівноцінними» для адресата. Поетичному твору властива особлива мовна організація, у ній чіткіше виявляється функціонально-семантичний потенціал БЛ, а структура тексту несе особливе семантичне навантаження. Поетична картина світу є поєднанням об'єктивних і суб'єктивних уявлень про світ, натомість БЛ – це відображення об'єктивних рис етнокультурного довкілля. Саме цей план стає для нас визначальним при з'ясуванні ролі БЛ у формуванні змісту тексту і, зокрема, ролі «сильної позиції».

Сильні позиції (далі СП) – доміанти тексту, що є наслідком специфічної організації, яка забезпечує висунення на перший план найважливіших смислів, зосередження уваги на головному, посилення емоційного та естетичного ефекту, виділення значущих зв'язків між елементами суміжними та дистантними, які належать одному чи різним рівням, забезпечення єдності тексту та його відтворення (І. В. Арнольд, Л. Л. Безобразова та ін.) [1; 2]. Визначення БЛ як одного з видів СП поетичного тексту відбувається на основі інтерпретації, розгляду смислових елементів композиції та встановленні зв'язків між ними.

Мета статті полягає у з'ясуванні функціонально-семантичних особливостей БЛ, визначенні ролі БЛ як сильної позиції в композиції поетичного твору.

З погляду сучасної лінгвістичної науки поетичний текст – це складна побудова змісту. Усі елементи поетичного тексту наділені певним смисловим навантаженням, вони здобувають новий, неможливий за межами поетичної структури, зміст. Поетична структура у своїй основі виділяється ієрархією рівнів, елементи якої пов'язані між собою. Виділення та розгляд СП поетичного тексту вимагає залучати такий методологічний підхід, який не ігнорує структури твору, стилістичної та емоційної єдності, реального значення та функцій усіх її елементів, що беруть участь у формуванні думки. Такий підхід дозволяє здійснювати вивчення зв'язків форми та змісту поетичного твору.

СП входять у найвищий «ранг» ієрархії як складники, формують єдиний смисл-зміст усього тексту. У композиції поетичного тексту можна виділити: 1) структурні СП, 2) смислові СП. Варто зазначити, що одиниця, яка висувається у сильну позицію завдяки своєму розташуванню (структурним особливостям композиції), починає відігравати провідну роль і у смисловій ієрархії контексту.

БЛ формально належить до групи смислових СП, оскільки, висуваючись у сильну позицію композиції поетичного твору, вносить у зміст тексту сему «національне» – асоціативні зв'язки з певними історичними подіями, особами; неповторні символи, що характеризують особливості етнокультури; предметний світ, невідомий носіям іншої культури тощо. Сема «національне» поширюється на весь текст, оскільки всі елементи поетичного твору, що перебувають у СП (у тому числі й БЛ), уступають у суперструктурні кореляції. У поетичному тексті кодується етнічна картина світу. БЛ виступає формальним показником етнокультурної ідентифікації твору.

БЛ, як й інші лексичні одиниці, має свій обсяг лексичного значення, який складається з певної кількості семантичних часток (компонентів, складників). Порівнюючи обсяг лексичних понять співвідносних слів різних мов, часто помічають різницю в семантичних складниках, тоді говорять про фо-

нову чи частково безеквівалентну лексику. Схожі за функціями до БЛ також екзотизми та варваризми. Екзотизми – слова і вислови, які засвоєні з інших мов, тому в їхній семантиці відображено поняття «чужої етнокультури». Варваризми – іншомовні слова або вислови, які повністю не засвоєні мовою, а відображають особливості семантики іншої мови. Вони можуть зберігати на письмі чужомовну графічну передачу. Отже, безеквівалентна лексема української мови порівняно, наприклад, із німецькою, є екзотизмом чи варваризмом у німецькому тексті-відповіднику: ... *I pro neї добрим людам Кобзари співають* (Т. Шевченко). – ... *Ihren alten Ruhm besingen Der Kobsaren Weisen* (А. Kurella); *Не хотілось в снігу, в лісі, Козацьку громаду з булавами, з бунчугами Збирати на пораду* (Т. Шевченко). – *Wollte nicht in Schnee und Wälder Die Kosakenscharen Um die Fahnen, um den Buntschuk Zur Versammlung laden* (А. Kurela).

Спостереження над БЛ у композиції поетичного тексту переконують у доцільності розмежування її за функціонально-семантичними ознаками на: 1) власні назви; 2) слова-символи; 3) слова-реалії.

Першу групу репрезентують власні назви (переважно антропоніми та топоніми), значення яких є національно зумовленими, відображають своєрідну етнічну мовну картину світу. Крім своєї основної функції (назва об'єкта) певні географічні назви сприяють виникненню асоціацій з історичними подіями, міфами, легендами, національними героями тощо. Власні імена є невичерпним джерелом пізнання іншомовного культурного середовища, з ними пов'язані «народні спогади», крім того ім'я в художньому творі часто виступає засобом розкриття характеру героя, його якостей та ін.: *Мелькають червоні жупани, Вирує, кипить Дніпро, І Байда стріляє в султана, Підвішений за ребро* (В. Симоненко). – *Мелькают вокруг жупаны, Бурлит на камнях Днипро. И Байда стреляет в султана, Подвешенный за ребро* (Ю. Денисов); *Обізвався Тарас Трясило Гіркими сльозами: «Бідна моя Україно, Стоптана ляхами!»* (Т. Шевченко). – *Und es rief Taras Trassilo, Weinend rief der Kühne: «Ach, sie haben dich zertrampelt, Meine Ukraine!»* (Erich Weinert).

Друга група – слова-символи. Символ постає насамперед як явище специфічно національне. Створена на національному ґрунті система символів формує мовну картину світу, має тісний зв'язок з національним баченням світу, окремих явищ і виявляється в контексті відповідних культурних, ритуальних, акціональних, художньо-мовних систем. Об'єктом символізації стають важливі, ключові елементи культури, семантика яких з'ясовується лише в контексті традицій. Символ, таким чином, постає як явище, пов'язане з мисленням, свідомістю, культурою і мовою окремого народу. Декодування символу залежить від уміння носіїв національної культури тлумачити переносне значення слова, яке постає з культурно-історичного досвіду народу й не завжди фіксується в словниках: *Як діточок двоє Під тую калину – Прийшли, посідали І поцілувались* (Т. Шевченко). – *Bei der Esche stehen sie, – Lassen dort sich nieder, Küssen dort sich wieder* (H. Zinner). (укр. *Калина* – нім. *Esche* [ясень]).

Найширше представлена в лексичній системі сучасної української мови група безеквівалентних слів-реалій. Вони виникають у мові кожного народу і відображають національну світоглядну специфіку. Наприклад: 1) БЛ-назви одягу створюють образ ліричного героя, на їхній основі формується уявлення про соціальний статус ліричного героя: *Гадюки-вуса, кобеняк, – Козак напевно з Кобиляк* (О. Олесь); *Вітрик заліз під її кептарик І на грудях у неї заснув*,

як дитя (Д. Павличко); Вона дивно подивилась на мене, Скинула великі **юхтові чоботи** (Д. Павличко). Більше того, на їхній основі можуть створюватися не лише образи людей, а й певних предметів, об'єктів тощо: Далі, все далі! Он латані ниви, Наче **плахти**, – навкруги розляглися (Леся Українка) – образ ниви; Рясний цвіт обтрусили вишні на солом'яний твій **капелюх** (В. Симоненко) – образ української хати; Не **китайкою** покрилися Козацькії очі (Т. Шевченко) – образ смерті; 2) БЛ-антропоніми формують додаткові смисли, наприклад, про риси характеру ліричного героя, його соціальний стан: Щоб він де-небудь прихилився, То oddadуть у **москалі** (Т. Шевченко). Такі безеквівалентні одиниці у композиції поетичних текстів, у лаконічній формі (часто одним словом), створюють образ історичної епохи, історичних подій тощо: Тече вода в сине море, Та не витікає, Шука **козак** свою долю, А долі немає (Т. Шевченко); 3) БЛ-назви будівель говорять, насамперед, про місце розгортання подій: Все так же над озером мріє калина, де юність моя протекла; і мати моя вигляда свого сина в **хатині** сумній край села (В. Сосюра); Прийшли в Дар'ю, на якор стали; З **ватаги** письма принесли (Т. Шевченко). Крім того, навколо БЛ можуть формуватися основні смисли усього твору, коли вони виступають так званими фінальними образами, на ґрунті яких роблять підсумки, формують смисл-зміст усього твору: До нього заговорить пілігрим: – Поети! Мудреці! – мудріші змія! Не полишайте нашого **коша** (Б. Олійник). **Кіш** – у цьому контексті образ батьківщини; 4) БЛ-предмети побуту вносять до тексту додаткову інформацію про національно-культурні особливості: На весіллі бринять **чарочки**, – Хай здорові живуть молодята! (Леся Українка). На основі БЛ створюються неповторні «зорові» образи поетичного твору: І дні, мов **глючики з Опішні**, Протяті шпагами вогнів (І. Драч).

Причини висування БЛ у СП можуть бути різними. Основними вважають: 1) незвичність. Тобто, безеквівалентна лексема означає поняття, невідоме читачеві, і тому потребує певних зусиль для декодування значення слова; 2) зв'язок із національною культурою. Значення багатьох БЛ зрозуміле носіям мови, оскільки більшість із них є цілком традиційними, означають звичні поняття, що стосуються певного етносу. Такі безеквівалентні одиниці сприяють оформленню «національної ідентифікації» твору, тобто виступають тим чинником, який дає можливість віднести окремий текст до певної культури.

Отже, БЛ у композиції поетичного твору висувається в СП, оскільки вступає в смислові зв'язки з іншими композиційними та смисловими домінантами тексту. Семантика БЛ («етнокультурне значення») поширюється на інші смисли, а частіше на зміст усього тексту, сприяючи ідентифікації певного тексту з культурним середовищем (виникнення етнічної картини світу). БЛ у композиції поетичного тексту виступає своєрідними сигналом, який розгортається в смисловій ієрархії твору, сприяє виникненню асоціативних зв'язків з певним етносом. Ці зв'язки виникають через те, що до складу БЛ належать національно марковані лексичні одиниці (у структурі лексичного значення БЛ наявна етнокультурна інформація): власні назви, слова-символи, реалії.

Дослідивши різні способи передачі слів з національно-культурною семантикою засобами інших мов, ми встановили суттєву різницю між поняттями поетичного перекладу та відтворення. Поетичний текст, трансформований засобами іншої мови, здобуває інші ознаки – він починає існувати на

межі двох культур, стає своєрідним феноменом. Відтворення запобігає втраті культурних зв'язків, дозволяє уникнути втрат смислових складників значення БЛ у композиції поетичного тексту. Визначальним фактором у цьому процесі виступає композиційна роль БЛ у поетичному тексті, її значення як смислової домінанти в ієрархії СП твору.

У результаті перекладу безеквівалентних одиниць вірш починає існувати як текст іншого етносу, оскільки втрачає, а точніше сказати, змінює формальні показники етнокультурної належності, носіями яких виступає БЛ: *Щоб він не плакав, не журився, Щоб він де-небудь прихилився, То oddadуть у москалі* (Т. Шевченко). – ...*Damit er weint nicht, nicht betrübt Und ohne Hausung bleibt – da gibt Man ihn zu den Soldaten fort!* (Н. Rodenberg).

Відтворення – вид літературної творчості, коли поетичний текст, що існує в культурному середовищі певного етносу й відображає його національні особливості, картину світу тощо, опиняється на ґрунті іншої культури зі збереженням тонкощів змісту, образної системи, національної своєрідності, що проявляється на рівні існування БЛ. Тому носіями іншої мови сприймається як здобуток «чужої» культури: *Der letzte bin ich auf dem Pfad Schwärmender Kosaken, Die Steppen schwinden vor der Stadt, – Tot sind die Tschumaken* (Я. Щоголів, пер. Н. Rodenberg). У першотворі безеквівалентні лексичні одиниці сприймаються як історичні реалії, БЛ-назви осіб, що характерні для української етнокультури. У читача виникають своєрідні асоціації, які пов'язують ці образи з явищами культури, історичним минулим тощо. Асоціативні зв'язки створюють можливості для виникнення підтексту: *козаки* – захисники, лицарі; *чумаки* – відважні чоловіки, мандрівники, що уособлюють у собі чоловічу силу, мужність та ін. Німецькомовний читач, сприймаючи такий контекст, уважатиме ці БЛ екзотизмами іншої культури. Значення цих лексем, можливо, буде незрозуміле читачеві, але з'явиться важлива особливість – зв'язок з іншою культурою. Тобто, естетична реакція іншомовного реципієнта на ці образи значно відрізняється від реакції носіїв мови. Незвичність, перешкода для розуміння, важке для іншомовних читачів написання та звучання стають причинами висунення таких БЛ поетичного тексту в СП. Опиняючись у системі зіставлень та протиставлень з іншими смисловими та структурними СП тексту, безеквівалентна одиниця отримує потенційну здатність до розширення свого значення.

БЛ може виконувати важливу роль у смисловій організації твору. Наприклад: *Знов село. По блакитному трапу сходить сонце над маревом нив. Я в пальті і у фетровій шляпі, де колись у свитині ходив* (В. Сосюра). Безеквівалентна лексема *свитина* (від свита) – старовинний довгополий верхній одяг, звичайно з домотканого грубого сукна. Ознака приналежності до простих людей. У цьому прикладі слово *свитина* вказує на колишнє матеріальне становище та соціальний стан ліричного героя. Порівняємо з російським перекладом: *Вновь село. По лазурному трапу сходит солнце в поля перед сном. Я в пальто, в мягкой фетровой шляпе – там, где свитку носил я в былом* (Н. Ушаков). БЛ *свитка* в російському варіанті відіграє дещо іншу функцію, вона висувається у СП внаслідок своєї незвичності й для російського читача, у першу чергу, буде засобом розкриття національної приналежності ліричного героя. (*Свитка* – то же, что свита – род верхней одежды у украинцев, верхняя, широкая долгая одежда вообще). Асоціативне коло першотвору в тексті-відповіднику дещо втрачається або затемнюється, але залишається етнокуль-

турне тло – зв'язок з іншим національним середовищем, що робить російський відповідник надбанням двох культур, результатом праці двох авторів.

З метою подолання смислових утрат часто використовується заміна БЛ. Для відтворення національно-культурних рис іншої мови застосовують назви реалій зі своєї мови. Такий спосіб можливий лише в тому випадку, коли мови мають спільні або близькі суспільно-культурні чи національні особливості, а народи – схожий предметно-поняттєвий світ: *На щєбінь часто ми до Сущенка ходили. За це платили нам щоденно четвертак. Та по ночах дівчат в половниках любили... О свіжий дух степів, о поцілунків смак!.. (В. Сосюра). – Работать к Сущенку на щєбень мы ходили, - Случалось четвертак добыть нам в день иной. А в клунях по ночам мы девушек любили... О, поцелуев вкус, о, свежий дух степной!.. (Н. Ушаков).* Отже, українське слово *половник* – у російському варіанті *клуня*. (*Половник* – місце, куди зсипають половику; засік для полови; *клуня* – будівля для молотби, віяння та ін.; рос. *клуня* – молотильный сарай).

Звичайно, безеквівалентні одиниці мають у першоджерелі та тексті-відповіднику різну природу. У першому випадку провідним є національно-культурний компонент лексичного значення, що відбиває своєрідні конотативні та сигніфікативні ознаки, а також місце у структурі композиції. Безеквівалентна одиниця висувається у СП, виступає своєрідною смисловою домінантою, створює підтекст на основі того, що закладає передумови для участі лексеми в утворенні культурних значень цілого тексту тощо. У тексті-відповіднику БЛ виступає перешкодою для розуміння, привертає увагу реципієнта з метою декодування інформації, читач розуміє, що текст є не безпосереднім явищем його культури, а фактом «перенесення»; таким чином, окрема безеквівалентна лексема поширює своє значення на інші смисли тексту, закладаючи передумови для участі в утворенні етнокультурної ідентифікації цілого твору. Поетичний текст починає існувати як феномен на межі двох культур, оскільки естетична реакція іншомовного реципієнта на ці образи значно відрізняється від реакції носіїв мови. У тексті-відповіднику безеквівалентні одиниці іншої мови починають функціонувати як екзотизми чи варваризми, оскільки позначають предмети чи явища іншої дійсності.

Проблема відтворення національної характеристичної лексики засобами іншої мови ускладнюється тим, що необхідно передати не тільки особливості певних побутових чи історичних реалій твору, але й донести до читача правильне розуміння усталених образів, що складаються в кожного народу протягом віків, знайти в мові такі засоби, які б достовірно відображали риси національної психіки народу – носія іншої мови.

На нашу думку, представлена концепція може стати основою для подальшої розробки проблеми функціонування БЛ у художніх текстах, для дослідження функціональних та семантичних особливостей БЛ сучасної української мови. Розширюються шляхи дослідження БЛ як елементів мовної системи в текстологічному та лінгвопрагматичному аспектах, установлюються закономірності розвитку функціонально-семантичних взаємозв'язків безеквівалентних та еквівалентних лексичних одиниць різних мов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арнольд И. В. Семантика. Стилистика. Интертекстуальность : сб. статей / И. В. Арнольд. – СПб. : Из-во Санкт-Петербургского ун-та, 1999. – 444 с.

2. Безобразова Л. Л. Язык и композиция лирического стихотворения : пособ. для спецкурса / Л. Л. Безобразова. – Полтава, 1992. – 74 с.
3. Богаткіна Н. С. Внутрішня форма слова як прояв своєрідності національної мовної картини світу / Н. С. Богаткіна // Наукові записки. – Кіровоград : РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2000. – Вип. XXVI. – Серія: Філологічні науки (мовознавство). – С. 24–29.
4. Василько З. С. Символізація значення слова в українському фольклорному мовленні (на матеріалі фауноназв у казках, піснях і пареміях) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / З. С. Василько. – К., 2003. – 20 с.
5. Дяченко Л. М. Функціонально-семантична характеристика безеквівалентної та фонові лексики сучасної української літературної мови : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Людмила Михайлівна Дяченко. – К., 1997. – 175 с.
6. Зайченко Н. Ф. Національно-культурний компонент мовної системи як перекладознавча проблема / Н. Ф. Зайченко, О. В. Коваль-Костинська, О. Л. Паламарчук // Мовознавство. – 1998. – № 2–3. – С. 179–186.
7. Зорько А. С. Роль просторечної лексики и арготизмов в отображении художественной картины мира / А. С. Зорько // Текст как отображение картины мира : сб. науч. трудов. – М., 1989. – Вып. 341. – С. 47–57.
8. Кононенко В. І. Мова і народна культура / В. І. Кононенко // Мовознавство. – 2001. – № 3. – С. 62–70.
9. Космеда Т. А. Денотат, конотація й аксіосемантика у проекції на лексико-семантичні відповідники російської та української мов / Т. А. Космеда // Мовознавство. – 1997. – № 4–5. – С. 58–63.
10. Кочерган М. П. До питання про безеквівалентну лексику і лакуни та способи їх компенсації / М. П. Кочерган // Проблеми зіставної семантики. Збірник статей за доповідями Міжнародної наукової конференції з проблем зіставної семантики 23–25 вересня 1999 р. / відп. ред. М. П. Кочерган. – К., 1999. – С. 42–45.
11. Кремльова О. І. До питання про особливості функціонування мовних одиниць з національно-культурним компонентом у художньому тексті / О. І. Кремльова // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. праць. – Харків, 1992. – Вип. 2. – С. 83–86.
12. Мойсієнко А. К. Слово в аперцепційній системі поетичного тексту. Декодування Шевченкового вірша / А. К. Мойсієнко. – Київ : Правда Ярославичів, 1997. – 200 с.
13. Торсуева И. Г. Интонация и картина мира художественного текста / И. Г. Торсуева // Текст как отображение картины мира : сб. научн. трудов. – Вып. 341. – М., 1989. – С. 5–11.
14. Форманова С. В. Ключові слова у мовній картині світу Михайла Коцюбинського : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 / С. В. Форманова. – К., 1999. – 17 с.

АЛЕКСАНДР ТУПИЦА

ФУНКЦИОНАЛЬНО-СТИЛИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ БЕЗЭКВИВАЛЕНТНОЙ ЛЕКСИКИ СОВРЕМЕННОГО УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА В ПОЭТИЧЕСКОМ ТЕКСТЕ

В статье описаны особенности поэтического текста, которые касаются определения понятия сильной позиции в его композиции. Автор рассматривает безэквивалентную лексику как один из видов сильных позиций, способствующих образованию этнокультурной картины мира в рамках контекста. Анализируются группы безэквивалентных лексических единиц поэтического текста: 1) собственные имена, 2) слова-символы, 3) слова-реалии. Передача безэквивалентной лексики рассматривается автором как творческий процесс, дающий возможность отобразить этническую картину мира, не игнорируя композицию и смысловую организацию поэтического текста.

Ключевые слова: поэтический текст, языковая картина мира, композиция поэтического текста, сильные позиции, безэквивалентная лексика.

OLEKSANDR TUPYTSYA

FUNCTIONAL-STYLISTIC PECULIARITIES OF NON-EQUIVALENT LEXICON OF MODERN UKRAINIAN LANGUAGE IN THE POETIC TEXT

The features of the poetic text which concern strong positions in its composition are determined in the article. The definitions of the non-equivalency phenomenon in lexical system of modern Ukrainian language are found out and added. On the basis of the analysis of poetic contexts and another conforming language texts the non-equivalent lexicon in a composition of the poetic text is investigated and is determined as one of kinds of strong positions. It is revealed, that non-equivalent lexical units which function in poetry can be differentiated on the bases of semantic, functional, pragmatical and other their features, on such groups: 1) proper names, 2) words-symbols; 3) realities. Comparisons of another language contexts have enabled to find out a compositional role of the non-equivalent lexicon in the poetic text as strong position which creates ethic-cultural picture of the world in borders of poetic model, as far as the non-equivalent lexical unit is in asymmetrical relations with other dominants of the text.

Key words: the poetic text, a language picture of the world, a composition of the poetic text, strong positions, non-equivalent lexicon.

Одержано 15.11.2016 р.